

Międzynarodowa konferencja *Zagrożenia cyberprzestrzeni – nowe wyzwanie dla systemu pomocy społecznej*, 9–10 września 2014 r., Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie.

Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie zorganizowała 9–10 września 2014 r. Międzynarodową Konferencję nt. „Zagrożenia cyberprzestrzeni – nowe wyzwanie dla systemu pomocy społecznej”. Na spotkanie zostali zaproszeni wszyscy, którzy biorą udział w procesie kształcenia pracowników służb społecznych, a także pracownicy takich placówek, jak: ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki wsparcia, rodzinne domy pomocy, ośrodki interwencji kryzysowej, jednostki specjalistycznego poradnictwa, placówki opiekuńczo-wychowawcze, organizacje pozarządowe oraz przedstawiciele władz odpowiedzialnych za kształtowanie polityki społecznej w Polsce.

Konferencja była kolejnym etapem realizacji innowacyjnego projektu współpracy ponadnarodowej współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego „Zagrożenia cyberprzestrzeni – nowe kompetencje pracownika socjalnego” (Innovative Project „Threats of cyberspace – new skills of a social worker”), którego realizatorami są: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie oraz Rezekne Higher Education na Łotwie przy współpracy z Naukową i Akademicką Siecią Komputerową oraz honorowym patronatem Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Kluczowym celem tego projektu jest wdrożenie innowacyjnego programu kształcenia, który ma za zadanie przygotować pracowników służb społecznych do pracy z osobami i rodzinami potrzebującymi pomocy społecznej w obszarze zagrożeń generowanych przez cyberprzestrzeń.

Ekspertów, prelegentów oraz uczestników konferencji powitał prof. dr hab. Mirosław Grewiński, prorektor Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie, który zwrócił uwagę na fakt, że nowe technologie otwierają przed współczesnym człowiekiem wiele możliwości, ale jednocześnie niosą ze sobą nowe problemy i zagrożenia, których sami użytkownicy niejednokrotnie nie są świadomi. Następnie dr Jolanta Lizut (Wyższa Szkoła Pedagogiczna

w Warszawie) zaprezentowała założenia projektu oraz produkt finalny, jakim jest publikacja programu pt. „Zagrożenia cyberprzestrzeni – kompleksowy program dla pracowników służb społecznych”, który zostanie upowszechniony i włączony do głównego nurtu polityki wśród grup docelowych i decydentów. Redaktor publikacji podkreśliła, że produkt finalny opiera się na doświadczeniu ekspertów i specjalistów biorących udział w projekcie, ich wiedzy merytorycznej, jak również uwagach zgłaszanych przez grupę docelową, dzięki czemu opracowany program można wykorzystać w praktyce.

Cykl referatów rozpoczęło wystąpienie prof. dr. hab. Mirosława Grewińskiego (Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Warszawie) – *Zagrożenia cyberprzestrzeni na tle innych wyzwań służb społecznych w Polsce*. Autor podkreślił, że tematyka zagrożeń powodowanych przez cyberprzestrzeń, a szczególnie: cyberprzemocy, samobójstw z inspiracji sieci, stalkingu, hikikomori, sekstingu, wyłudzenia informacji osobistych, uzależnień od komputera, telefonu, gier oraz wielu innych problemów świata wirtualnego nie jest w wystarczającym stopniu nagłośniona, co sprawia, że świadomość społeczeństwa w tym zakresie jest nadal bardzo niska. Niepokojącym zjawiskiem jest również fakt, że opiekunowie, rodzice, nauczyciele oraz osoby pełniące ważne role społeczne nie mają odpowiedniej wiedzy, w jaki sposób rozpoznawać powyższe zagrożenia.

Następnie prof. Velta Lubkina (Rezekne Higher Education Institution) w referacie *Electronic treats in Latvia* przedstawiła skalę zjawiska e-zagrożeń na Łotwie. Zwróciła także uwagę na statystyki: o ile na Łotwie, podobnie jak w Polsce 70% użytkowników korzysta z Internetu codziennie, o tyle średnia dla całego globu wynosi 60%. Analogiczna jest także tendencja wykorzystywania sieci do odwiedzania portali społecznościowych (69% w obu krajach). Łotwa jest krajem realizującym dokument „Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace”, opracowany przez Komisję Europejską i opublikowany 7 lutego 2013 r.

W wystąpieniu *Internet usage and digital skills*, dr Svetlana Ušča (Personality and Socialization Research Institute) zauważyła, że na Łotwie rozpowszechnianie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych postępuje w dużym tempie. W 2004 r. w tym kraju 26% gospodarstw domowych posiadało komputer, natomiast 15% miało podłączenie do Internetu. W 2013 r. odsetek gospodarstw domowych posiadających komputer wraz z podłączeniem do Internetu zwiększył się do 72%. Pomimo zajmowania przez dłuższy czas odległych miejsc w rankingach pod względem dostępności Internetu w poszczególnych krajach, Łotwa zapewnia coraz większemu gronu obywateli dostęp do tego medium.

Kolejny prelegent prof. Artis Teilans (Rezekne University of Applied Sciences) w referacie *Internet security risk management* zaznaczył, że poprawa

bezpieczeństwa w Internecie i zarządzanie ryzykiem jest kluczowym zagadnieniem instytucji publicznych i prywatnych firm, które prowadzą walkę z zagrożeniami wynikającymi z połączenia coraz większej liczby użytkowników z Internetem. Umiejętność właściwego korzystania z komputera i Internetu decydować będzie o dalszej drodze przez wirtualny świat, w którym jest wiele różnego rodzaju niebezpieczeństw: dla nas, np. w zakresie danych osobowych czy dóbr osobistych, jak również w odniesieniu do sprzętu na którym pracujemy czy z którego korzystamy.

Koncepcje wykorzystania portali społecznościowych przez instytucje publiczne przedstawił prof. Gilberto Marzano (Università degli Studi di Trieste) w swoim wystąpieniu *Risks In Social networking sites*. Prelegent podkreślił, że pracownicy sektora publicznego muszą mieć świadomość, jak kształtować własne zachowanie w Internecie, aby nie wpływać negatywnie na wizerunek instytucji. Użytkownicy „social mediów” chętnie polecają ciekawe treści swoim znajomym, a także dzielą się opiniami na temat produktów i usług. Budowanie pozytywnych relacji z użytkownikami, jak również możliwość wyrażania swojego zdania tworzy klimat zaufania. Prof. Marzano wskazał ponadto, że ważne jest systematyczne udostępnianie coraz to nowych treści związanych z daną instytucją, ponieważ sprzyja to ciągłemu interesowaniu się nią przez użytkowników Internetu.

Podczas prelekcji nt. *Działania na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie*, dr Agnieszka Wrońska (Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa) zaprezentowała aktualne zagrożenia w Internecie oraz działania instytutu badawczego NASK na rzecz bezpieczeństwa najmłodszych użytkowników sieci. Zespół NASK odegrał istotną rolę w podłączeniu Polski do Internetu, a także w jego ramach powstał w 1996 r. pierwszy w Polsce zespół reagowania na zagrożenia w sieci (Computer Emergency Response Team) działający pod nazwą CERT Polska. Poza ewidentnymi korzyściami edukacyjnymi i atrakcyjną formą spędzania czasu, Internet jako narzędzie komunikacji jest też jednym z największych zagrożeń, które regularnie są monitorowane, analizowane i niwelowane przez podzespoły NASK.

Następnie dr Łukasz Tomczyk (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Oświęcimiu) w referacie *E-zagrożenia wśród dzieci i młodzieży – studium badań własnych* zaprezentował najczęstsze zagrożenia związane z wykorzystywaniem nowych mediów przez uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Podkreślił, że przeciętny młody człowiek przed ukończeniem 21 roku życia wysłał lub otrzymał 250 000 e-maili i sms-ów, poświęcił na obsługę telefonu komórkowego 10 000 godzin oraz spędził ponad 3000 godzin na portalach społecznościowych. Analiza wyników badań ukierunkowanych na diagnozę wy-

stepowania czynników zwiększających ryzyko uzależnienia młodzieży w wieku szkolnym od Internetu prowadzi do wniosku, że największe obecnie zagrożenia w tym zakresie mogą mieć paradoksalnie miejsce w środowisku rodzinnym i związane są z brakiem gotowości rodziców do przemyślanego oddziaływania wychowawczego wpisującego się w koncepcje wychowania do mediów.

W wystąpieniu *Cyberprzestrzeń zagrożeniem dla integralności rodziny czy nowe wyzwanie wychowawcze dla współczesnego rodzica?* dr Arkadiusz Wąsiński (Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej) zauważył, że cyberprzestrzeń jest już obecnie nieodłącznym komponentem życia współczesnego Polaka, a w związku z tym polskiej rodziny. Obecność jej wpływa na zmianę sposobu spędzania wolnego czasu, pracy i uczenia się w przestrzeni domu rodzinnego, a także w coraz większej mierze wpływa na charakter codziennych form obcowania ze sobą domowników. Wykład koncentrował się wokół dylematu znaczenia cyberprzestrzeni, rozpatrywanej w aspekcie zagrożenia dla integralności rodziny czy też nowych wyzwań wychowawczych dla współczesnego rodzica.

Dr Ewa Flaszynska (Ośrodek Pomocy Społecznej w Warszawie) w wystąpieniu *Prewencja i interwencja w pomocy społecznej w obliczu cyberzagrożeń* zaakcentowała, że edukacja pracowników służb społecznych w zakresie identyfikowania i przeciwdziałania zjawisku cyberzagrożeń przekłada się na efektywniejszą pomoc i wsparcie rodzin doświadczających problemów związanych ze światem wirtualnym. Badania pokazują, że pracownicy kształcący służby społeczne pytani o zagrożenia generowane przez media cyfrowe i technologie informacyjno-komunikacyjne zdają sobie z nich sprawę, jednak wiedzę o tych zagrożeniach na poziomie ogólnym posiadli głównie z telewizji i prasy. Ośmiu na dziesięciu ankietowanych nie zna jakiegokolwiek podręcznika o zagrożeniach cyberprzestrzeni i sposobach przeciwdziałania negatywnym skutkom tego zjawiska.

Cykl referatów zakończyło wystąpienie mgr. Wojciecha Duranowskiego (Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Warszawie), który przedstawił praktyki wykorzystania nowych technologii w pracy socjalnej na świecie. Na przykładzie obecnej sytuacji w krajach Europy Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych wskazał kierunki wykorzystania technik informacyjno-komunikacyjnych w celu usprawnienia pracy socjalnej, jak również omówił dylematy związane z tym zagadnieniem. Sesje wykładowe moderował mgr Grzegorz Nawrocki, dziennikarz i prezenter TVP, prowadzący od 2010 r. program publicystyczny pt. „Punkt Widzenia”.

Drugiego dnia konferencji uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w warsztatach w jednej z pięciu grup tematycznych. W pierwszej grupie warsztatowej mogli zapoznać się z najważniejszymi zagrożeniami zdrowia psychicznego

i fizycznego związanego z Internetem, wraz z tymi, które uznane zostały za jednostki chorobowe lub są na etapie obserwacji związanej z zaliczeniem ich do zaburzeń chorobowych. Warsztat drugi poświęcony został tematyce zagrożeń społeczno-wychowawczych. Zwrócono szczególną uwagę na potrzebę uwrażliwienia współczesnych rodziców na sygnały wysyłane przez dziecko dotyczące niepokojących zachowań w Internecie. Tematem trzeciego warsztatu były zagrożenia związane z uzależnieniami. Chodziło o zwrócenie uwagi na przemiany związane z funkcjonowaniem i modą w odniesieniu do najmłodszego pokolenia oraz jego aktywnością w cyberprzestrzeni. Wątkiem przewodnim czwartego warsztatu były kwestie związane z cyberprzestępczością i nadużyciami w Internecie. Celem warsztatu było przybliżenie uczestnikom kwestii związanych z zagrożeniami dla finansów, dóbr i danych osobistych przy nieumiejętnym korzystaniu z usług internetowych czy mobilnych. Uczestnicy ostatniej grupy warsztatowej poznali metodykę kształcenia w obszarze cyberzagrożeń. Przedstawione treści dotyczyły założeń teoretycznych i praktycznych, jak również wskazywały na działania, które należy realizować w ramach metodyki prowadzonych zajęć, uwzględniając wiele różnorodnych uwarunkowań.

Konferencja oraz warsztaty nie wyczerpały tematyki i problemów zagrożeń cyberprzestrzeni, jednak zaprezentowanie i wdrożenie innowacyjnego programu rozwoju z pewnością poszerzy zasób kompetencji i instrumentów wychowawczych, a sam projekt przyczyni się do zwiększenia skuteczności realizowanej polityki socjalnej.

Katarzyna Tracewicz
Olsztyn